

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Imago Primi Saecvli Societatis Iesv

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1640

Capvt Vndecimvm. Societatis Iesv existimatio à pluribus aliorum, ac
præcipuè Religiosorum, testimoniis confirmatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97844](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97844)

Regnis nostris omnibus, omnibusque nostris Prouinciis, imò toto orbe Christiano, multum, bene, vtiliter operantur; in conseruandâ promouendâque Catholica Religione fideliter omnino, & præ aliis adlaborant; contra verò ingratus hic malusque mundus eos præ ceteris odit ac persequitur: ut proinde maiori protectione, auxilio, assistentiâ indigeant, dignique sint. Hæc omnia supradictos nostros heredes & successores sincerè præstituros confidimus. Est verò hæc vna vltima nostra intentio & voluntas.

Illa Augusti Cæsaris, parentis verè pij, verè Christiani, Ferdinandi nouissima verba sunt; quibus, quo esset in Deum, in Ecclesiam, in Societatem, in posteros animo, & qualem cuperet hereditatem suis filiis, vnam præ omnibus, securè transmittere, ostendit liquidò satis. sed hæc ille dedit amoris suo, necessitati certè non dedit. Ipse iam pridem sanguis integerrimi patris, ipsa indoles inuictissimi Cæsaris, ipse (si ita loqui fas) Ferdinandi II. genius transfusus in Augustam Austriacamque prolem, sic eam instituit, nihil vt in Ferdinando III. nihil in Leopoldo parentis optimi & maximi vt requiras. Pergunt illi, quia amare & propugnare Ecclesiam, tueri etiam atque defendere Societatem: pergunt inde à Germaniâ (id quod ab Hispaniâ studio pari facit Philippus IV. cum Ferdinando fratre suo) in sparsam toto orbe Societatem, suum, ceu gemini sideris, fortunatum lumen effundere. Sic agite bis gemini Heroës Austriaci stemmatis, par vtrumque dignum cognato inter vos sanguine magnorum Caroli & Ferdinandi. amate quam amauere maiores Societatem IESV, vestro subiectam Imperio benignè suscipite; vestro & diuino vobiscum nomini consecratam, velitis, iubeatis esse sempiternam. Ita Belgæ & cum Belgis multi vouent.

CAPVT VNDECIMVM.

Societatis IESV existimatio à pluribus aliorum, ac præcipuè Religiosorum, testimoniis confirmatur.

Refertur Annales nostri ad annum prioris sæculi LXIII. ita tum apud omnes floruisse Societatem Romæ, perque eam ea diuinam effecisse bonitatem, vt vir nobilis ab Vrbe in patriam reuersus, quærenti quid vidisset Romæ pulcherrimum, Societatem IESV responderit. Quo porro, quamque stabili fundamento veritatis talia vel dixerit hic, vel ille perscripserit; non erit arbitror qui dubitare vltra possit, aut quærere, cum audierit quæ quantaque de Societate testati sint ij, quos supra falsitatem & ignorantiam sanctitas atque scientia, supra adulationem summa dignitas, supra studia partium candor & innocentia collocarunt.

Verùm enim uerò (vt satisfiat fortè nonnullis, qui parem commendationem Societatis requirent etiam ab iis, quos, vt ipsi quidem autumant, Sociorum æmulos, atque ex æmulatione censores esse persuadent sibi) artexam hoc ego loco nonnulla in quæ incidi testimonia Religiosorum hominum, quorum non exemplis minùs quàm verbis ad virtutem inflammata Societas, patrocinio niti gaudet, & auctoritate defendi.

Accepta
ab aliis Re-
ligiosis So-
cietatibus tam-
quam so-
ror à fra-
tribus.
Genesis 24.
Valderama
Serm. de
Beatificat.
S Ignacij.

Enimvero non stulta magis quam improba est inductio animi illa, quæ plerique mortalium (ex sensu opinor suo alia quæ sunt humanis maiora metientes) Religiosos inter Ordines esse putant æmulationi vel inuidiæ locum; quasi non sint inter illos, plusquam naturâ fratres, nedum amicos, omnia communia; etiam laudes & merita. Auditi sunt illi in Ecclesiâ Dei Heroës Ordinum, & militiæ bellantis Ecclesiæ quasi primipili, SS. Augustini, Dominici, Francisci, & ceterorum ex instituto Religiosi viri, cum dicerent visâ nimirum illâ minimâ ac nuper editâ, in quale quale auxilium afflictæ Religionis, Societate: *Soror nostra es, crescas in mille millia.*

Votum accepimus, conditionem amplexi sumus, generosi fratres, quod soror est inter germanos, primos paternæ hereditatis ex vîu & iustitiâ possessores, hoc est inter vos, & vult esse Societas nostra minima, nullo magis titulo quam honore vestri nominis & spiritus accepto munere gloriosâ. Sed enim hæc vt liquidò pateant, fiatque satis opinatoribus illis, quæ sint aliorum Ordinum de Societate iudicia, videamus.

Quid so-
nes Auila
de Societa-
te:
Hist. Soc.
part. I. lib. 9.
num. 59. 61.

Religiosis meritò accensendus est ille in Bæticâ sanctitatis & eloquentiæ Apostolicæ nomine, totâque celebratus Hispaniâ Ioannes Auila, experientissimus virtutis magister, idemque scriptor egregius. Præstans hic Doctör actorque Christianæ, ac, si per ætatem licuisset, Religiosæ vitæ, vsque eò Societatis erat, & tam præclare de hoc Ordine eiusque præsertim auctore Ignatio sentiebat, vt, cum illi per affectant valetudinem in eum se recipere non liceret, discipulos ipse suos ad illum quotquot posset summâ voluntate dimitteret. Diceres (si fas diuinis humana subiungere) alterum quasi Ioannem Baptistam, alteri Seruatori studiosissimo animarum, omnem suam opem, studium, disciplinam, vitam demum, virtutemque submittere.

Orlandin.
lib. 14. n. 60.

Inferere hîc iuuat id quod ab ipso Ioanne Auilâ Michaël Turrianus audisse se scribit, cum diceret: *Ex animo complecti sese & excipere spiritum Societatis, & cuncta eius instituta; idque se facere naturali quadam quasi proprij amoris illecebrâ, quod omnia planè congruerent cum eâ formâ, quam in animo suo ipse descriperat: id esse, quod suo sensisset in spiritu: Verum se paranympum instar sancti Ioannis fuisse, & gaudio gaudere propter sponsum. Nec aliter sibi contigisse atque si puer conetur lapidem ingentem attollere, qui dum præ virium infirmitate rem numquam perficit, vir superueniens robustus pro virium magnitudine nullo negotio tollit, suoque loco aptè constituit.*

quid Ru-
ardus
Tapperus:

Attexere liceat huius religiosissimi Doctöris Auilæ iudicio, alterius, non professione quidem, sed voto tamen & innocentissimâ vitâ religiosi item Doctöris, grauissimique viri, Ruardi Tapperi, Louanienfis Academiæ Cancellarij, testatæ in hunc nostrum Ordinem beneuolentiæ monumentum. Is cum solennem, quam vocamus, Adriani ab Adriano Professionem exciperet, sumpto argumento à verbis Domini dicentis Ioannis 3. *Mandatum nouum do vobis vt diligatis inuicem, sicut & ego dilexi vos. In lege, inquit, veteri carnalibus rudibusque Iudæis mandatum fuit, Diliges proximum tuum sicut teipsum. Hoc verò nouo CHRISTI mandato, quemadmodum sanctus Cyrillus exponit, iubentur discipuli diligere proximum supra seipfos: nempe sicut CHRISTVS dilexit nos. idque est quod*

Hist. Socie-
tatis part. I.
lib. I. n. 43.

quod hæc sancta & noua IESV Societas studet, hoc eius filiis propositum est; ex hoc nouo CHRISTI mandato, nihil charitate fraternâ prius habere, sui nullam rationem ducere, seipso exanimare, totos se ad Dei honorem & salutem proximorum effundere, quemuis laborem, quoduis discrimen subire, denique vitam ipsam pro CHRISTO & animarum salute contemnere. Nouus inauditusque charitatis modus, quem CHRISTVS Dominus transiturus ex hoc mundo ad Patrem commendauit suis. Hoc itaque nouum mandatum pro fundamento & radice sancta hæc Societas habet. Qui enim ei se mancipant, non vni cuiquam, ut alie Religiosæ Familiæ, charitatis officio sese dedicant, sed planè omnibus, ad quæcumque quascumque terrarum in oras mittantur. Quod quidem aded præstans & sanctum est, ut omnem superare intelligentiam videatur; mirumque non sit, si hæc sancta Societas cognoscatur à paucis. Quæ meritò planè sanctissimo IESV nomine appellatur, non, ut quidam peruersè dicunt, quasi alij sint de Societate diaboli; sed quia Dominum IESVM eiusque Apostolos præstantissimo modo sectatur.

Et adhuc quidem hosce singulos: iam eodem conspirantium Ordinum etiam integrorum Religiosum agmen educo. Præbit virorum dux femina sancta Teresa de IESV, illa quàm notæ tam non inculcandæ sanctitatis mulier verè fortis, de Sociis ipsa sic scribit: *Fuit propter maius bonum meum, ut ego cognoscerem & tractarem cum gente aded sancta, qualis est Societas IESV . . . Laudatus sit Dominus, quod mihi dederit gratiam obediendi meis Confessariis, qui quasi semper fuerunt isti benedicti homines Societatis IESV . . . Habitabam prope illos, gaudendo valdè quod tractarem frequenter cum illis; quia tantum cognoscendo sanctitatem illorum conuersationis, erat magnus profectus quem anima mea sentiebat.*

quid sancta Teresa scribit: S. Teresa in sua Vita Romæ impressa anno 1601.

Facere non possum quin atroxam hic fragmentum Epistolæ quam ipsa sancta Teresa XXVIII. Iul. ann. M. D. LXVIII. Abulâ dedit ad Christophorum Rodrigues de Moya, cum ille Seguræ de la Sierra erigere percuperet claustrum Discalceatarum virginum, in idque suas filias ipse inducere eâ tantum lege, ut Societatis directioni tam filia quàm reliquæ abs se fundati Cœnobij virgines subiacerent. Sanctæ Teresiæ fententia verbotenus ex Hispanico Latine sic sonat: *Homines Societatis IESV sunt mei Patres, quibus post Deum, debet anima mea bonum omne, si quod habet. Filiabus tuis afficior ex eo, quod intelligam eas cum Patribus istis agere solitas: nec enim quæuis, spirituales licet sint, illic conueniunt nostro Instituto, nisi quibus illi à confessionibus sunt, quales sunt propemodum omnes Monasteriorum nostrorum alumne: neque memini ullam recepisse me que non esset illorum filia, quandoquidem ea præsertim nobis aptæ sint. Equidem gratias ago Deo, quod eorum, qui me genuere, Patrum spiritus mea in Cœnobio ab usdem transfusus sit . . . Itaque Reuerendissimus Generalis noster nuper hac transiens ita præcepit, ut Patres Societatis exhortationes haberent ad nostras, nec vllius auctoritate prohiberi possent, absoluerentque passim confiteri cupientes. Obstat quidem Constitutiones eorum, non vetare tamen quo minus interdum id fiat, nobisque inter agendum rectè consulant; quod faciunt magno cum fructu. Desiderium tuarum filiarum, ut nouum illud Cœnobium tuum Patrum curæ subiciant, idem est meum est. Scito tamen illos id non admissuros, esset licet Principum seminarum; qualia, modò vellent, ex hoc multa haberent: adeoque, quod*

And. Lucas Vitæ sancti Ignatii lib. 5. cap. 26. ex authentico.

optas, fieri non potest. Benedictus sit Deus habere nos præ aliis libertatem agendi cum Patribus istis, quam nec auferet ullus unquam, neque aufert. Ita tum quidem sensit de Societate Teresiam, sentiretque, si viveret, etiamnum, eundem apud nos, de quo sibi tantopere gratulatur, Ignatij, imò Dei, spiritum (quod huius unius munus est) inuentura.

Vnum superest, editum dicamne à Deo, an sanctâ ipsâ Teresâ? quo nescio num illustrius dari de Societate testimonium possit. Viderat hæc (animum eius illustrante lumine diuinitatis, illo quo latentia in recessu locorum ac temporum, etiam homini aperta sistuntur) instructissimorum in bella militum exercitum candida, in argumentum victoria, signa portantium: (expressam hoc ostento fuisse Societatem IESV ex ipsius Teresæ secretis priuatilque tabulis testatur inter ceteros ille qui à confessionibus fuit sanctæ Virgini, Sanctius de Auilâ Episcopus Seguntinus.) de Societate ergo, in commentariolo quem habebat concessarum sibi à Domino gratiarum, ipsa sic loquitur: *Vidi grandia de toto iunctim isto Ordine. Vidi non semel eos in celo cum signis candidis in manu. Vidi alia admirationis ingentis, ideoque magnâ in veneratione habeo Ordinem istum; præsertim cum usu & consuetudine diuturnâ deprehendam vitam eius ac mores cum exhibitis mihi prodigijs conuenire.* Sanè cum hæretet hinc stupore defixa Teresia, inde magnis lætitijs incederet ex vehementi quo in charum sibi istum Ordinem ferebatur affectu, ita exaggerantem apud se sua ostenta audiit aliquando Dominum IESVM, cum diceret: *Quin scieris tu quanto olim auxilio futuri sint illi Ecclesiæ sanctæ.* plus suspensâ hac & breui, quàm perfectâ quavis oratione significans.

B. Thomas de Villâ-nouâ ex Augustinianâ Familiâ Valentinus Artistes, si quem de Societate amoueri Valentiam cerneret, auxilia sibi detrahi peramanter expoſtulabat.

Sanctus Philippus Nerijs, cum familiariter vteretur Ignatio, in eoque Societatis IESV admirabilem Ordinem, quasi compendio, videret expressum, ita in eum exarsit, sic inflammatus est studio imitandæ virtutis, vt in illum admitti se vnicè postularet. Sed nempe non admisit Ignatius. hic enim, vt erat non sui, non Societatis abs se conditæ, sed ampliandæ tantum diuinæ gloriæ studiosus; præscijs adhæc arcano monitu Congregationis eius, quam Ecclesiæ tanto bono Philippus instituit; futurum credidit è re Domini publicâ, si non suo eum Ordini aggregaret, sed diuinæ prouidentie relinqueret, aliâ eaque non minus expeditâ viâ deducendum ad salutem, etiam proximorum.

Ludouicus Granatensis, ex Ordine sancti Dominici nobilis Ecclesiastes & Scriptor, sic amauit pro beneuolentiâ suâ, tantique fecit nouellam tum IESV Societatem, vt aliquando Eboræ, & pro concione publicâ diceret, *eam Apostolicum quemdam cœtum esse, qui ad hominum salutem omni ratione tuendam, renouandamque in Ecclesiâ Dei veterem sanctitatem, totis viribus conspirarit.*

Bartholomæus de Martyribus, ex eadem sancti Dominici Familiâ, Ecclesiæ Bracharenſis Antistes, clarus admisâ, sed clarior depositâ iterum dignitate, ad Lainium credere se scribit Societatem procul dubio celitus emissam ad horum miserabilium temporum ruinas & calamitates reparandas.

Deni-

Vita S. Teresie cap. 38.

Ribera lib. 4. cap. 5.

quid B. Thomas Villa-noua Augustinianus:

quid sanctus Philippus Nerijs:

And. Lucas Vita sancti Ignatij l. 5. cap. 26.

quid Ludouicus Granatensis Dominicanus:

quid Bartholomæus de Martyribus Dominicanus: Hist. Soc. p. 2. lib. 4. n. 150.

Denique grauiſſimus doctiſſimusque vir Franciſcus Romæus, iam ſapè nominati, nec ſatis vnquam laudandi Patrum Prædicatorum Ordinis Magiſter Generalis, dum ſcriptis Romæ litteris x. Decembris, anno M. D. XLVIII. ſuos admonet, vt recens approbatam à Sedè Apoſtolicâ Societatem, Presbyterosque eius tamquam ſuos commilitones iutare, & contra impugnantes protegere velint. Pateat, inquit, vobis, qualiter hoc calamitoſo tempore, quo Religio Chriſtiana hereticorum telis impetit, malorumque Chriſtianorum peruerſis moribus labefactatur, nouus Ordo Presbyterorum regularium ſub titulo nominis Ieſu, de vrbe quaſi præſidiaria manus Dei benignitate ſubmiſſus eſt: quem ob ingentes fructus, quos lectionibus & concionibus publicis, priuatorum adhortationibus, confeſſionum audientia, ceterisque ſacris exercitiis, ac ſanctorum morum exemplis, in Eccleſiâ facit, Sanctiſſimus in Chriſto Pater & D. N. Paulus Papa III. approbavit & confirmavit. Quod idè vobis ſignificatum volumus, ne huius Inſtituti nouitate ſeductus quiſpiam veſtrum, commilitones ſuos ad eundem ſcopum tendentes, & à Deo ſibi ſuppeticas miſſos per errorem fortassis oppugnet, eorumque detrahat inſtitutis, quorum fructibus gratulari & pios actus emulari debuerat.

quid Fran-
ciſcus Ro-
mæus, Ma-
giſter Ge-
neralis
P. P. Præd.
Orland. l. 8.
num. 50.

Nec hoc fuit vnus huius aut Ordinis aut perſonæ, vtriuſque licet ſummæ, de Societate iudicium. Emmanuel Rodericus ex Seraphico Ordine non minùs aut beneuolè aut copioſè eam commendauit: de eius enim origine ſic ait: Omnipotens ſermo Dei de regalibus ſedibus veniens, chariſſimam ſuam ſponſam Eccleſiam viſtans, ſuſcitauit à cælis Ignatium Loiolam cum ſanctiſſimis Sociis, qui zelo omnes ſeruentiſſimè æſtuantes, contra Lutherum omnesque eius ſequaces caſtra poſuerunt, pœnitentiam prædicantes, &c. Et paulò poſt de eodem Ignatio in hanc ſcribit ſententiam: Qui unctis illis ſecum ſtrenuiſſimis CHRISTI Ieſu commilitonibus Italiam venit, vbi ſanctiſſima opera per ipſos in augmentum ſanctiſſimæ Fidei animarumque ſalutem Deo indies operante, conſtituerunt Congregationem iſtam, non Ignatii, ſed Societatem Ieſu CHRISTI appellari, adèd vt inde veniant leſuitæ appellati.

quid Em-
manuel
Rodericus
Ordinis
Seraphici
Quæſt. Ca-
nonic. &
Reg. Tom. 1.
q. 2. art. 9.

Par etiam Carthuſianorum innocentiffimæ Familiæ, eiusque ſummi Prioris Petri de Sardis, Generalisque eorum Conuentus, in naſcente adhuc Societate, ſenſus & pietas, datis anno M. D. XLIV. ad Ignatium e maiori Carthuſiâ litteris comprehenſa. eæ ſic habent: Auditiſſimè famæ odoriferâ, fratres in Domino dilectiſſimi, de veſtrâ exemplari conuerſatione, ſalutari doctrinâ & voluntariâ paupertate, ceterisque virtutibus, quibus in tenebris noſtri deplorandi ſæculi refulgentes perhibemini homines in viâ perditionis errantes ad arctam viam ſalutis reuocare, vacillantes ſtabilire, ſtantesque ad proficiendum in virtutibus ſtimulare, & magnum in Domino Eccleſiæ Catholicae fructum afferre; gauiſi ſumus in Domino, gratias illi agentes, quod in tantâ deſolata Eccleſiæ ſuæ calamitate, quâ premimur, excitare dignatus eſt & mittere nouos operarios in vineam ſuam, recordatus miſericordie ſuæ, &c.

quid Pe-
trus de
Sardis,
Prior ma-
gnæ Car-
thuſiæ cum
ſuis:
Hiſt. Societ.
part. 1. lib. 4.
num. 107.

Bruno Loherus Agrippinenſis Carthuſiæ Procurator, continere non ſe potuit, quin maiorum ſuorum ſecutus exemplum, id quod de Societate noſtrâ ſentiebat, ſcriptis ad Ignatium litteris explicaret. Inter cetera,

quid Bru-
no Lobe-
rus Carth.

Andreas Luceas in Vita S. Ignatii lib. 4. c. 20.

ceretera, *Dolebamus*, inquit, *interim gliscentibus heresibus*, non esse multos qui contra istos tartareos spiritus se opponerent: cum ecce præter omnium opinionem non multò post tu exstitisti, Pater celeberrime Ignati, spretis mundi pompis, honoribus, diuitiis, voluptatibus, spretâ generis dignitate, &c. Quibus, post magnificam commemorationem earum rerum quæ ad Dei gloriam & Ecclesiæ bonum præstaret vbique Societas, ita demum subiungit: Si ob flagitia & errata vniquam relinquendi sumus à Deo, iam vel maximè id timendum est, quando vsque eò omnis creuit impietas, ut vix possit vltra progredi; vnnum dumtaxat superest, quod nobis melioris spei fiduciam ingerit, vestra nimirum Sodalitatis noua ista præclaraque professio, & nunquam satis laudatum vitæ institutum. Prorsusque nobis persuademus fore, ut per vestros quandoque CHRISTI Ecclesia in melius reformetur.

quid Zacharias Bouerius in Annalibus Capuccinorum: anno Christi 1534.

Nec illustre minùs de fundatâ primùm Societate testimonium inferuit Annalibus Minorum Capuccinorum Zacharias Bouerius: Ceterùm, inquit, hoc anno, in quo Henricus VIII. Angliæ Rex, post Catholicam Religionem verbo & scripto propugnatam, ob Anne Bolenæ coniugium, ac Catharinæ uxoris repudium, schismate in Angliâ concitato, à Pontificis obedientiâ, ac postremò à Fide desciiuit, maxima Dei in Ecclesiam tum providentia, tum benignitas enituit: nam hoc ipso tempore prima illustrissimæ Societatis IESV fundamenta iacta sunt, Deo primùm, tum sancto Ignatio Loiola auctore; qui hoc anno sex sibi adiunctis Sociis, ut apud illius Vitæ Scriptores videre licet, præcipuâ voti religione Pontificis se obedientiæ adstrinxit; ut quod in Rege & Regno ceciderat, in sancto atque Apostolico viro, atque in eius Societate resurgeret.

quid Rhenanus Choppinus: lib. 11. num. 18.

Cui consonat quod Rhenanus Choppinus de Sacrà politia tradit his verbis: Misellâ etiam hac tempestate, excitatus est à Superis nouus Religiosorum hominum Ordo, qui vt à IESV Societate nomen obtinent, sic assiduâ sacræ Pagine lectione, concionibus, scriptorumque editione nutantem fulciunt Christianam Rempublicam, rara ingenij doctrinæque munera ad ornatum templi Dei, id est Ecclesiæ, conferentes. Potiuntur certe hi partâ ex optimis studiis insigni gloriâ, quæ nixa vere virtutis radicibus numquam deflorescet. Nec verò me latet sacri huius Ordinis nouitatem inuidiosam fuisse nonnullis: sed, fractis inuidiæ repagulis, Iesuitarum Ordo radices egit velut de celo missas: quo fortissimi CHRISTI milites rediuuiam veterum heresim oppugnarent aqûe strenuè, uti impiis Albigenis erroribus obiecti sunt à Numine quondam Dominicanæ normæ Sacerdotes.

quid Franciscus Enriques:

Breuitè, sed neruosè, Franciscus Enriques: Habet sapientiæ lumina Ignatius cum suâ Familiâ & eum iustissimo titulo Vrbanus VIII. appellat Ducem & Atlantem Ecclesiæ, qui doctrinæ suæ humeris mundum fulciat atque sustentet.

quid Valerius Ximenes:

Nec his multò longiùs, fortiùs etiam atque vehementiùs, Valerius Ximenes de Embun, sacræ Theologiæ Professor in Cæsaraugustano Conuentu Patrum Carmelitanorum: Voluit, inquit ille, Dominus celi & terræ ditare & illustrare nobilem Societatem IESV, columnam Ecclesiæ firmissimam, murumque fortissimum & inexpugnabilem contra hereticos. Ex quâ vnâ tot prodierunt, prodeuntque quotidie, doctrinâ & virtute duces robustissimi, quot ex aliis omnibus simul iunctis Ordinibus clericalibus. Quid ais, vir

vir magne? ex Societate tot quot ex aliis simul omnibus? Non agnosco, & nobis hoc arrogare non velim: benevolentia hic error & excessus amoris est, vasto natus animo, & verbis expressus ingentibus; qualem necesse est animum fuisse Præfecti Quitensis eius, qui Limam ad Proregem de Sociis ita scribere ausus est: *Mihi affirmanti credat Excellentia sua, ad rem Christianam promouendam, ad opportunam his hominibus opem ferendam, pluri esse illos vnos, quam omnes aliorum Ordinum Familias; propeque illud affirmare ausim, pluri interesse Reipublicæ, illos esse in his terris quam Regios ipsos auditores.* Sed enim, vt semper comparatio omnis odiosa sit, nemo tamen conferri quin & præferri ceteris vnum aliquem molestè fert eo tempore, quo solennitati eius & gloriæ datur aliquid, aliis quoque, cum locus tempusque fuerit, concedendum. De quolibet Sanctorum suorum solenni versu canit Ecclesia: *Non est inuentus similis illi.* & hoc ipsi encomium, etiam qui sunt longè maiores, Apostoli non inuidet; quin gratulantur potius, & gaudent aliquam in eum, vel à se suisque meritis, gloriam deriuari.

Audeo ergo (quando annuentes hinc mihi & applaudentes audire videor eos, quorum iustissimam exostulationem verebatur humana persuasio) audeo, inquam, quæ etiamnum se mihi ingerit aliorum in nos Religiosorum hominum illustrem proferre sententiam.

Nobilissima (inquit Ioannes le Page in Bibliothecâ suâ Præmonstratensis Ordinis) & celeberrima illa Societas IESV, quæ quot Collegiis conflaturis in orbem diffusa fuit, tot velut lucidissimis doctrinæ & sapientiæ luminibus mundum vniuersum illuminauit, tenebrasque illas Cimmericas illi offusas laudabiliter dispulit.

Siluester quoque Maurolycus, Abbas sanctæ MARIAE de Roccamadure, Ordinis Cisterciensis, post multa eleganter de Ecclesiâ & Societate disputata, ita demum: *Non alto absque mysterio disposuit æternum Numen, vt ab almâ urbe Româ, CHRISTI in terris Vicarij summâ Sede, suam traberent originem Socij, quorum Institutum forte scutum, & inexpugnabile munimen Romana Ecclesiæ esse debebat.* In eandem ferè sententiam Martinus Carrillus Abbas Montis-Aragonij ex Ordine Canoniorum Regul. S. Augustini, ait videri diuinitus Ignatium mundò datum, vt se Luthero & Caluino Fidei Catholicæ pestibus opponeret. Id ab eo eiusque filiis factum strenuè iuxta & feliciter: horum operâ CHRISTI vineam vberimos fructus produxisse: horum non modò laboribus, doctrinâ, scriptis, vitæ exemplo, sed & sanguine defensam conseruatamque veram Religionem; nec veretur, ob multitudinem eorum qui in hac causâ vitam profundere, Societatem Matrem Martyrum appellare.

Claudet hoc caput Prudentij de Sandoual ex sacra diui Benedicti Familiâ Episcopi Pompeiopolitani, Caroli V. Historiographi Cæsarei, augustum de Societate iudicium. *Intelligent, inquit, omnes Catholici curam quâ Ecclesiam suam sponsam sibi vnicè dilectam Deus amplectitur, quamque tempestatibus fatigatam, diuinis fauoribus recreat, novos in eâ spiritus & generosos milites industriosque gubernatores euocando, per quos, ne quo casu illa pereat, constituatur in tuto. Cum à Septentrionalibus Europæ partibus suum secuti Lutherum plures alij emergerent brutales heretici, fera-*

quid Præfectus Quitensis: Ann. Prom. Peritiæ 1594.

quid Ioannes le Page:

quid Siluester Maurolycus:

Annal. 1. 6. ad annum 1540. & 1556.

quid Prudentius de Sandoual. Tom. 2. l. 24. §. 24.

rum instar coniurati omnes æquare solo vineam Domini; ipse ab Occidente gloriosum excitauit Ignatium, qui, abstractus à militiâ armisque terrenis, arma inter alia & opera magis heroica poneretur. adeoque cum ceteris, armandis ab se, Sociis in ipsum Apostolorum & Ecclesie primæ munus officiumque succederent: itaque per illos sua demum fides diuino constaret oraculo: In omnem terram exiuit sonus eorum. Quod certum nunc & ipso expressum opere nostris nos oculis contuemur; quando Patres illius sanctæ Societatis orbem ex hoc vniuersum circuinere, Dei que legem annuntiando mortalibus, eò demum, quò nec ipsi penetrarunt Apostoli, peruenerunt. Illis nempe nouos orbis vtriusque ad Orientem & Occidentem Indiæ, maiorem certè partem earumdem, veluti destinato seruauit Deus, ut ibidem gens illa benedicta Apostolicorum Sociorum munere fungeretur.

CAPVT DVODECIMVM.

*Commendatio Societatis IESV etiam ab infidelibus
& hæreticis vi veritatis expressa.*

Commendatio illa certissima quæ ab hoste.

Hic finis testimoniorum illustrium, hoc maximè pertinentium ad laudem Societatis IESV, quòd illa à Principibus viris in omni ordine prolata sunt. Sed est (nisi fallor) commendationis genus etiam aliud, quod ab hostibus, iisque improbis & inuidis, quandoque deducitur. Enimverò quod illi laudandum esse senserunt, si fatentur palàm, maximè si exaggerant; constat profectò non posse non esse præstantissimum opus illud, cuius commendationem non conciliarit amica virtuti beneuolentia, uti contingit à viris bonis; sed veritas expresserit, illa calumniæ etiam inueteratæ & maleuolentiæ victrix: quod accidere nonnumquam vel ab improbißimis solet.

Aptissima sunt, fateor, ad conciliandam rebus existimationem, quæ in naturæ quouis ordine summum obtinent locum; ineptissima, quæ infimum. Inter elementa, & ea quæ ab elementis orta, nihil igne ipso, nihil luce perfectius, ad conferendum rebus splendorem, nitoremque etiam sideribus parem. Mirum tamen, quantum ex ipsius aliquando aquæ alluione, imò & cœnosæ telluris attritu, res aliquæ, obscuræ priùs & inamcena, splendescant.

Quid de Societate hæretici: Melanchthon in primis.

Flor. Remondus de Ortu & occasu hæreseon, lib. 5. cap. 3. art. 6.

quid Theodor. Beza:

Audiamus igitur quid hostes veræ Religionis quandoque de Societate senserint. Melanchthon morti suæ infortunatissimæ iam vicinus, cum fortè audiret à quopiam Iesuitas peragrarè terras, transmittere maria, nec quemquam ferè nunc esse orbis angulum, quò non penetrarint, vbi non iecerint Romano-Catholicæ Religionis semen, non sudore tantùm sed etiam sanguine irrigatum; ductis ex imo corde suspiriis, exclamare non vni auditus est: *Ah! quid hoc esse dicam? video sanè totum mundum breuè Iesuitis repletum iri.* Sentiebat videlicet versipellis ille, nullum vulpinis suis fraudibus locum fore, quò importatæ per IESV Socios fidei sincerus candor intrasset.

Quid Beza? credamne dicenti? imò mentienti non credam; ita tamen